

Šta je najproblematičnije u planovima Rio Tinta?

Eksploatacija litijuma iz rude jadarit, jedinstvenog minerala u svetu, bez ustaljene prakse eksploatacije i dobre prakse, predstavlja složenu proceduru vađenja rude i prerade u cilju ekstrakcije litijuma. Ruda koja bi se vadila, nakon usitnjavanja tretirala bi se koncentrovanom sumpornom kiselinom na temperaturi od 250 stepeni, što ujedno čini i najrizičniji deo u postupku eksploatacije litijuma iz jadarita, jer je neophodno obezbediti veliku količinu vode i energije.

Pare agresivnih kiselina koje će se koristiti za ekstrakciju litijuma i njegovo prevođenje u litijum karbonat (Li_2CO_3) će otparavati u atmosferu i nagrizzati zeleni pokrivač, a takođe i pluća i kožu ljudi i životinja. Ukoliko se, da bi se spustila temperatura procesa, bude koristila fluorovodonična kiselina (HF) za razaranje silikatne strukture koja prožima jadarit razvijaće se ekstremno toksični gas silicijum fluorid (SiF_4) koji će takođe odlaziti u atmosferu i predstavljati stalni rizik po zdravlje ljudi i životinja, a za koji ne postoji nikakvo ekološko rešenje da se spreči njegova emisija u vazduh.

Domet uticaja na zagađenje vazduha može biti i više desetina kilometara, u zavisnosti od pravca i brzine vetra kojim će se opasne materije raznositi putem atmosfere.

U intervjuu za Balkan Green Energy News, Dragana Đorđević, naučna savetnica u Institutu za hemiju, tehnologiju i metalurgiju (IHTM) Univerziteta u Beogradu, kaže da su građani zbog nedostatka informacija i pasivnosti države primorani da se sami organizuju, što se i dešava. Ona je uverena da će rudnik doneti više štete nego koristi Srbiji. Inače, ona je jedan od predstavnika akademske zajednice koji su se pridružili građanima u borbi protiv narušavanja životne sredine, ne samo u ovom slučaju, nego i kod gradnje malih hidroelektrana i zagađenja vazduha.

Kako će se odlagati otpadne vode iz prerade rude?

Ne postoje nikakve informacije o tome kako će se postupati sa otpadnim rudničkim vodama pre nego što se upuste u reku Jadar. Izlivanja reke, koje se inače dešava za vreme velikih voda i prilikom poplava, će zbog klimatskih promena biti sve češće. Zagađene vode iz Jadra će se izlivati u plodna polja doline ove reke i rasejavati otrove na poljoprivredno zemljište zagađujući ga trajno, a takođe će prodirati u podzemne vode jer su površinske i podzemne vode povezane. Podzemne vode su važan resurs pijaćih voda, i njihovo zagađenje je praktično trajno jer su u pitanju skoro stajaće vode kojima su potrebni vekovi, pa i milenijumi da se isčiste. Jadar je pritoka Drine, u kojoj žive zaštićene vrste, ali preko Drine ugrožena je i Sava. Iz aluviona ovih reka snabdevaju se vodom svi gradovi u njihovom

priobalju.

Da li javnost ima dovoljno podataka o planovima Rio Tinta?

Javnost do sada, osim da u oblasti zapadne Srbije kod Loznice postoji nalazište rude litijuma jadarit, nije imala nikakvih informacija o tome kako će se eksploatirati ta ruda, šta ta ruda u sebi sadrži od opasnih elementa, jer rude na našim prostorima sadrže izrazito toksične elemente kao što su arsen živa, olovo, koje će se hemikalije koristiti u procesu, koliko vode će se dopremati iz Drine, neki izvori navode da je reč o 1.000 tona dnevno pa i više. Poznato je da će se u reci Jadar upuštati količina otpadnih voda iz flotacije koja je za 50% veća od one koja se bude dopremala iz Drine. Pitanje je šta će dodatnih 50%, odnosno 1.500 tona otpadne vode, i više, u sebi sadržati. Višak od oko 500 tona će sigurno dolaziti od nečistoća iz rude, ostataka kiselina i njihovih soli, ali i toksičnih elemenata koje ruda sadrži.

Kada pogledamo dobre i loše strane da li se isplati da imamo taj rudnik?

S jedne strane cena litijum karbonata na globalnom tržištu raste, ali to za Srbiju ne znači mnogo zato što će vlasnik rude praktično biti Rio Tinto, ili neko drugi ako ova kompanija proda eksploataciono pravo, a državi Srbiji ide rudna renta od svega 4% i sve ekološke katastrofe koje slede i koje će biti trajne i zahtevati ogromna ulaganja za njihovu sanaciju ili držanje pod kontrolom. Kompanija će se nakon završetka eksploatacije povući bez ikakve obaveze prema problemu koji će za sobom ostaviti, a koji će ugrožavati životnu sredinu i zdravlje ljudi u decenijama i vekovima koji slede. Takođe otvaranjem rudnika stradaće sva poljoprivreda u njegovoj okolini i duž reke Jadar, ali i šire, zbog kontaminacije vode toksičnim elementima iz same rude i ostacima kiselina i njihovih soli, koji će Jadar učiniti mrtvom rekam. Obzirom da je predeo na kojem se planira eksploatacija litijuma plodna poljoprivredna zemlja, sa razvijenim voćarstvom i pčelarstvom, ali i čitava dolina Jadra sa najplodnijom zemljom u tom kraju, eksploatacija litijuma će ozbiljno ugroziti ovaj vredan resurs, od kojeg se oduvek živelo na ovim prostorima, i čija cena će u budućnosti samo da raste, obzirom da obradivo zemljište na globalnom nivou rapidno i nepovratno nestaje zbog klimatskih promena, klizišta, erozija, urbanizacije, industrijalizacije, rudarenja. Očekuje se da će posledice rada ovog rudnika biti dalekosežne i trajne, a nastale štete će mnogostruko prevazilaziti rudnu rentu od 4%. Neisplativo je zbog beznačajne rudne rente trajno uništenje vrednog poljoprivrednog zemljišta i vode, koja je odnedavno uvrštena u trgovinu na svetskim berzama i čija cena će takođe rapidno u budućnosti da raste.

Šta je javni interes u ovom slučaju, kada je reč o zaštiti životne sredine, i ko bi

trebalo da ga zaštiti?

U eri 4.0 industrijske revolucije, svako je u domenu svojih delovanja i privrednog rasta dužan da pre svega zaštiti životnu sredinu koja predstavlja javni interes. Jedino zdrava životna sredina obezbeđuje zdrav i kvalitetan život svih nas. Zagađena životna sredina (vazduh, voda, zemljište) je siguran put do oboljevanja od najtežih neizlečivih bolesti, skraćenju prosečnog životnog veka stanovništva, ali i domaćih i divljih životinja, preranih i iznenadnih smrti zbog zastoja srca sa fatalnim ishodom, trajnom sniženju inteligencije i pojavi Alchajmerove bolesti. Državne institucije među kojima su pre svega Ministarstvo za zaštitu životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje, ali i sve druge institucije, dužne su da brinu o tome da živimo u zdravoj životnoj sredini. Na žalost, ove institucije i sama država ne deluju u pravcu očuvanja zdrave životne sredine, već naprotiv uvoze najprljavije tehnologije sveta za koje ne postoje ekološka rešenja i podstiču zagađivače da u sve većoj meri narušavaju kvalitet života na ovim prostorima, grubo krišeći Ustavom zagarantovano pravo na čistu zdravu životnu sredinu.

Izvor: balkangreenenergynews.com